

Nob with bonfire

Rokuro Gensho Umewaka

Info

DATA / DATES

VI II, ZAT 12, ZON 13* juni 2010

Fri II, Sat 12, Sun 13 June 2010*

LOCATIE / VENUE

Muziekgebouw aan 't IJ

AANVANG / STARTING TIME

20.30 u, 15.00*u

*8:30 pm, 3 pm**

DUUR / RUNNING TIME

2 uur, inclusief een pauze

2 hours, including one interval

TAAL / LANGUAGE

Japans met Nederlandse boventiteling

Japanese with Dutch surtitles

INLEIDING / INTRODUCTION

19.45 u, ZO 13 juni 14.15 u

7:45 pm, Sun 13 June 2:15 pm

WEBSITE

<http://umewaknoh.exblog.jp>

Credits

REGIE / DIRECTION

Rokuro Gensho Umewaka

REGIE-ASSISTENT / ASSISTANT TO THE

DIRECTOR

Koji Hayashida (ParadisePictures)

TONEELMEESTER / STAGE MANAGER

Masaharu Tabikawa (TabikawaNohgaku Pro)

DECOR / ORNAMENT DESIGNER

Eiko Yamada, glaskunstenaar *glass-works artist*

IMPRESARIO, COÖRDINATOR / AGENT,

COORDINATOR

Hisashi Itoh

PRODUCENT / PRODUCER

Tomoko Nishio (Dance West)

PRODUCTIE / PRODUCTION

KOROKU, DanceWest, Umewaka-kai

NOH SHITE ACTEURS / ACTORS

Rokuro Gensho Umewaka
Yoshimasa Kanze
Masamichi Yamazaki
Motonori Umewaka
Yukinori Takao
Akihiro Takao
Naotaka Kakuto
Hiromichi Tamoi
Mitsuru Furukawa
Shintaro Ban
Takayuki Matsuyama
Kohei Kawaguchi

NOH WAKI ACTEUR / ACTOR

Kenkichi Tonoda

KYOGEN ACTEUR / ACTOR

Norishige Yamamoto
Norihide Yamamoto
Hiroyoshi Endo

MUSICI / MUSICIANS

Manabu Takeichi,
no-kan (fluit *flute*)
Tatsushi Narita,
ko-tsuzumi (schoudertrommel *shoulder drum*)
Hirotada Kamei,
o-tsudzumi (knieltrommel *knee drum*)
Masato Kodera,
taiko (drum met stokken *stick drum*)

KOOR / CHORUS

Yoshimasa Kanze
Masamichi Yamazaki
Motonori Umewaka
Yukinori Takao
Akihiro Takao
Mitsuru Furukawa
Naotaka Kakuto
Takayuki Matsuyama
Hiromichi Tamoi

De voorstellingen kwamen tot stand in samenwerking met de Japanse Kunstraad, Nationaal Noh-Theater (Japan) en met steun van het Instituut voor Cultuur van de Japanse regering in het jaar 2010. Met dank aan Agency~.

The performances are produced in cooperation with Japan Arts Council, National Nob Theatre and supported by the Agency for Cultural Affairs Government of Japan in the year 2010. Supported by Agency~.

Programme / programme

vr 11.6, zo 13.6
Fri 11.6, Sun 13.6

Urinusubito (kyogen, ca. 1642)
De meloendief *The Melon Thief*

pauze interval

Daibannya (noh, 14.3.1432)
De soetra van grote wijsheid
The Sutra of Great Wisdom

za 12.6
Sat 12.6

Boushibari (kyogen, ca. 1642)
Vastgebonden aan een stok
Tied to a Pole

pauze interval

Yume no Ukibasbi (noh, 2000)
Droom van de drijvende brug
Dream of the Floating Bridge

Urinusubito – kyogen (De meloendief)

ACTEURS

Dief

Norishige Yamamoto (vr II.6)

Norihide Yamamoto (zo 13.6)

Boer

Norihide Yamamoto (vr II.6)

Norishige Yamamoto (zo 13.6)

MUSICI

Manabu Takeichi, fluit

Tatsushi Narita, schoudertrommel

Hirotsada Kamei, knietrommel

Masato Kodera, stoktrommel

Synopsis

Op een dag steelt een dief een meloen die hij als geschenk aanbiedt aan een belangrijk persoon. De boer ontdekt de sporen van de dief en stelt een vogelverschrikker op om zijn meloenen ('uri' is Japans voor 'meloen') tegen dieven te beschermen. De volgende avond komt de dief in de schemering weer een meloen halen zonder te vragen, want de belangrijke persoon heeft erop aangedrongen hem dan weer een meloen te komen brengen. Maar de dief schrikt van de vogelverschrikker die hij aanziet voor een mens en richt in zijn paniek een ravage aan op de meloenakker. Als de boer dat op de derde dag ziet, wordt hij zo kwaad dat hij besluit zelf als vogelverschrikker de wacht te houden bij zijn meloenen. En kijk, daar heb je de dief. Die voelt zich veilig en heeft nergens erg in. Hij begint de vogelverschrikker te plagen en doet alsof het iemand is die zich voor het feest als duivel of boef heeft verkleed. De dief is dus niet bang voor de vogelverschrikker,

zelfs niet als die hem met een stok slaat. Hij denkt dat hij geraakt is door een steen. Hij verwondert zich er wel over dat een steen zo ver kan vliegen, maar het kan niet de vogelverschrikker zijn geweest. Dan komt de boer-vogelverschrikker tot leven en gaat de dief achterna.

Deze kyogen (klucht) getuigt van de vitaliteit van een boerendorp in het zomerseizoen, met de bloeiende gewassen, de rijke oogst en de feestelijke klanken van de muziek.

Daibannya – noh (De soetra van grote wijsheid)

ACTEURS

Shinya-daio (oude man)

Gensho Umewaka

Hiten

Naotaka Kakuto, Takayuki Matsuyama

Ryujin

Yukinori Takao, Kohei Kawaguchi

Sanzo-boushi

Kenkichi Tonoda

Kenzoku

Hiroyoshi Endo (vr II.6)

Norishige Yamamoto (zo 13.6)

SOUFFLEUR

Shintaro Ban

KOOR

Yoshimasa Kanze

Masamichi Yamazaki

Motonori Umewaka

Mitsuru Furukawa

Akihiro Takao

Hiromichi Tamoi

MUSICI

Manabu Takeichi, fluit

Tatsushi Narita, schoudertrommel

Hirotsada Kamei, knietrommel

Masato Kodera, stoktrommel

Synopsis

Sanzo-Houshi, een boeddhistisch priester, wil een bezoek wil brengen aan Tenjiku (India) om daar de soetra te verkrijgen die bekend staat als Daibannya, de soetra van Grote Wijsheid. Hij komt in de buurt van de grote rivier in het midden van de woestijn in de westelijke regionen van China. Deze

rivier wordt zand-rivier genoemd, omdat hij sterk gezwollen is met het zand gevormd door het lijden van de mensen. Hij ontmoet daar een geheimzinnige oude man, die hem vertelt hem dat het zeer moeilijk zal zijn de zand-rivier over te steken, omdat die bekend staat als de moeilijkste en één van de gevaarlijkste plaatsen in het woestijngebied. En ook al zou de priester erin slagen de rivier over te steken, dan nog zou hij vervolgens de woeste bergen aan de overzijde van de rivier moeten bedwingen. De oude man vertelt ook over ene Shinjya-Daio, van wie wordt gezegd dat hij als geest heerst over de zand-rivier. De oude man voegt eraan toe dat Shinjya-Daio weliswaar verschijnt als een monster, maar dat hij in zich zijn ware geest in alle opzichten houdt aan het onderricht van het Boeddhisme. Dan vertelt de oude man de priester hoe die ook in zeven eerdere incarnaties al de opdracht had gekregen voor de reis naar Tenjiku, maar dat hij al die keren het leven had gelaten bij zijn poging de zand-rivier over te steken. Daio maakt de priester duidelijk dat hij bij zijn eerdere reizen op de proef was gesteld, om te testen hoe serieus zijn wil was. Priester Sanzo heeft nu laten zien hoe vastberaden hij is om zijn doel te bereiken: verlichting voor alle mensen. De oude man onthult dat hij zelf de Shinjya-Daio is, en dat hij uiteindelijk zo geraakt is door de sterke wil en de vastberadenheid van priester Sanzo, dat hij hem nu toestaat de Daibannya-soetra te ontvangen. Dan verdwijnt de oude man, alias Shinjya-Daio, om het verhaal voor te leggen aan Senzoku en Ryujin, de twee drakengoden. Terwijl priester Sanzo zijn terugkeer afwacht, verschijnen er 25 bodhisattva om voor hem muziek te maken en twee hemelse maagden om voor hem te dansen. De twee hemelse maagden nemen priester Sanzo tussen hen in en vliegen hem naar de overzijde van de

zand-rivier. Ondertussen heeft Shinjya-Daio twee opdrachten ontvangen van Ryujin en verschijnt hij weer bij priester Sanzo met op zijn rug de soetra in een koker. Dan lezen Shinjya-Daio en priester Sanzo samen de soetra van Verrukking en belooft Shinjya-Daio de priester dat hij de hoeder zal zijn van de Soetra-Daihannya, waarna hij hem de soetra in de koker overhandigt. Omdat hem nu wordt toegestaan de zand-rivier over te steken, opent de rivier zich en verschijnt de weg. Het zand – zo geloven de mensen – symboliseert de wereldlijke verlangens van de mensen. Het betekent dus dat priester Sanzo de verzamelde wereldlijke verlangens heeft overwonnen en aldus de mensen kan verlichten. Shinjya-Daio zwaait hem na.

In 1983 werd dit verhaal na 550 jaar voor het eerst weer voor publiek opgevoerd door Rokuro Gensho Umewaka. Het Noh-masker Shinjya is sinds de Muromachi-periode (14e eeuw) in het bezit van de familie Rokuro Umewaka. Het staat bekend als een groot meesterwerk.

Boushibari – kyogen (Vastgebonden aan een stok)

ACTEURS

Jiro-kajya
Norishige Yamamoto
Meester
Hiroyoshi Endo
Taro-Kajya
Norihide Yamamoto

Synopsis

De meester geeft twee bediendes de opdracht om in zijn afwezigheid op de winkel te passen. Deze dienaren hebben echter de slechte gewoonte om als de meester weg is de voorraad sake aan te spreken en zich te bedrinken. De meester neemt daarom maatregelen en plaats de sake buiten hun bereik. Maar omdat hij weet hoe behendig Jiro-Kajya is met zijn stok, bindt hij diens beide armen aan de stok zodat hij die niet kan bewegen. De andere knecht Taro-Kajya kijkt toe en drijft de spot met Jiro-Kajya, waarop de meester ook hem de handen achter zijn rug vastbindt zodat geen van beide knechten zijn handen kan bewegen om bij de sake te komen.

Maar hoe onbereikbaar de sake, hoe sterker het verlangen. De twee mannen vinden een manier om toch bij de sake te komen. Zij manoeuvreren met hun gebonden handen en polsen om elkaar de sake te helpen drinken, zodat het uiteindelijk een grappig en vrolijk feest wordt. Als ze dronken zijn, raken ze in de war. Ze denken dat ze in hun dronkenschap het gezicht van de meester in het glas weerspiegeld zien. In werkelijkheid zijn ze te dronken om te zien dat het de meester in levende lijve is. Ze beginnen kwaad te spreken van de meester, maar ontdekken dan dat daar de echte meester staat.

Yume no Ukibasi – noh (Droom van de drijvende brug)

ACTEURS

Ajyari
Yoshimasa Kanze
Nionomiya
Gensho Umewaka
Ukifune
Akihiro Takao

SOUFFLEUR

Mitsuru Furukawa, Shintaro Ban

KOOR

Masamichi Yamazaki
Motonori Umewaka
Naotaka Kakuto
Yukinori Takao
Hiromichi Tamoi
Takayuki Matsuyama

MUSICI

Manabu Takeichi, fluit
Tatsushi Narita, knietrommel
Hirotada Kamei, schoudertrommel

Dit stuk werd in opdracht van Het Nationaal Japans Noh Theater geproduceerd. Het is geschreven door Jyakucho Setouchi en gebaseerd op haar roman *Kurokami*. Het verhaal heeft zijn wortels in de Vertellingen van *Genji*.

Synopsis

Een vrouw aan de oever van de rivier werpt bloemen in het water terwijl ze de naam van Boeddha herhaalt. De monnik Ajyari komt toevallig voorbij en vraagt haar waarom ze dat doet. Zij antwoordt dat zij bidt voor de zielerust van een dame wier bediende zij

was. De monnik realiseert zich meteen dat de prinses waarover de vrouw hem vertelt Ukifune moet zijn, omdat hij weet dat zijn meester, de monnik Eshin uit Yokawa, degene was die ooit een verdrinkende prinses genaamd Ukifune uit het water had gered. Als de monnik Ajyari verneemt dat zijn voormalige meester Eshin is overleden, haast hij zich op weg naar zijn graf om hem te herdenken. Samen met de dame aan de rivieroever begeeft hij zich naar Yokawa op de berg Hiei waar Eshins graf is. Als hij het graf bereikt, vraagt hij zijn meester hem te vergeven voor zijn misstap, toen hij als jongeling door het contact met Ukifunes aantrekkelijke lichaam en een haarlok in de greep van instinctmatige wereldlijke verlangens was geraakt. Ajyari had rondgezworven omdat hij zijn meester ongehoorzaam was geweest en daarom de tempel had moeten verlaten. Dan ziet hij als in een droom Ukifune en prins Nionomiya in de boot onder het maanlicht over de rivier komen aanvaren. De illusie wekt zijn herinneringen aan de tijd lang geleden, toen prinses Ukifune een hartstochtelijke maar ongeoorloofde verhouding had met prins Niunomiya, en haar verlangen tegelijkertijd ook uitging naar een andere man, Kaoru. Ukifune werd zo heen en weer geslingerd door haar gevoelens voor de twee mannen dat het haar ziel verscheurde. In haar grote nood sprong zij uiteindelijk in de rivier, maar Eshin had haar van de verdrinkingsdood gered en haar de kans geboden een boeddhistische non te worden. Ukifune had dat aanbod aangenomen, en in opdracht van Eshin had de monnik Ajyari toen haar hoofd geschoren. Door de aanraking met Ukifune's lange zwarte haar dat zo vol leven leek, had de jonge Ajyari lust en verlangen gevoeld. Hij had een lok van Ukifunes zwarte haar bewaard

en die in zijn zak gestoken. Door dat te doen was Aiyari een afvallige priester geworden en had hij helse pijnen moeten doorstaan. Maar nu, door de naam van Boeddha steeds te blijven herhalen en de haarlok van Ukifunes af te staan en in het graf van zijn meester te leggen, kan Aiyari zich eindelijk bevrijden van zijn wereldlijke verlangens. Hij ontwaakt geestelijk en wordt ten slotte de verlichting deelachtig.

Urinusubito – kyogen (The melon thief)

ACTORS

Thief

Norishige Yamamoto (Fri 11.6)

Norihide Yamamoto (Sun 13.6)

Farmer

Norihide Yamamoto (Fri 11.6)

Norishige Yamamoto (Sun 11.6)

MUSICIANS

Manabu Takeichi, flute

Tatsushi Narita, shoulder drum

Hirotsada Kamei, knee drum

Masato Koderu, stick drum

Plot

A farmer is anxious about his new crop of 'uri' (Japanese for 'melon'), so he sets up a scarecrow to protect his melons against thieves. One day a man steals a melon from the farmer in order to give it to someone important. Then the thief returns, again stealing a melon since he has been urged to bring another one. On the third day, the farmer finds his melon farm ravaged, and becomes so angry that he decides to dress up as a scarecrow himself and keep a strict watch on his crop. The thief again shows up, and finding the scarecrow standing there, starts to play with it and tease it. The thief feels safe and is not at all suspicious, not even becoming afraid of the scarecrow when the farmer/scarecrow taps him with his cane, as he thinks it is just a pebble flung from afar. Not one moment does he doubt that the scarecrow in front of him is a scarecrow. Then the farmer reveals himself and begins to chase after the thief. This 'Kyogen', or

comedy drama, tells of the vigour of farmers' villages in the summer season, the prosperity of bountiful crops and the festive sound of music.

Daibannya – noh (De Sutra of Great Wisdom)

ACTORS

Shinya-daio (old man)

Gensho Umewaka

Hiten

Naotaka Kakuto, Takayuki Matsuyama

Ryujin

Yukinori Takao, Kohei Kawaguchi

Sanzo-houshi

Kenkichi Tonoda

Kenzoku

Hiroyoshi Endo (vr 11.6)

Norishige Yamamoto (zo 13.6)

PROMPTER

Shintaro Ban

CHORUS

Yoshimasa Kanze

Masamichi Yamazaki

Motonori Umewaka

Mitsuru Furukawa

Akihiro Takao

Hiromichi Tamoi

MUSICIANS

Manabu Takeichi, flute

Tatsushi Narita, shoulder drum

Hirotsada Kamei, knee drum

Masato Kodera, stick drum

Plot

Sanzo-Houshi, a Buddhist priest whose aim is to visit Tenjiku (India), and to obtain the sutra known as Daihannya, the Sutra of Great Wisdom, meets a mysterious Old Man when he approaches a sand-river in the middle of a desert situated in the western region of China. The Old Man tells Priest Sanzo that

it will be very difficult to cross the sand-river because he is facing the hardest and one of the most dangerous spots in this desert area and furthermore says it seems impossible, for even if he can cross the river, he has to pass through the harsh mountains on the opposite bank. In addition, the Old Man tells the priest about the existence of Shinjya-Daio, who is believed to be the spiritual lord of the sand-river. The Old Man adds that although Shinjya-Daio looks like a monster, he fully respects the teachings of Buddhism.

Then the Old Man informs Priest Sanzo that he has already made seven failed attempts to journey to India in previous incarnations that ended up costing him his life each time here at the river. Shinjya-Daio was testing Priest Sanzo on his previous journeys to see how serious his will was.

Priest Sanzo continues to show solid determination to obtain his goal of relieving the people. The Old Man then confides that he is the Shinjya-Daio. The strength of Priest Sanzo's will and determination has finally moved Shinjya-Daio and Priest Sanzo will be allowed to receive the Sutra Daihannya. Then, the Old Man/Shinjya-Daio disappears. Senzoku, the relatives of the Ryujins, tell the whole story. While Priest Sanzo waits for Shinjya-Daio to return, bodhisattva Hiten appear and play music and dance. At the command of two Ryujins, Shinjya-Daio finally turns up with a container holding the Sutra-Daihannya on his back. Shinjya-Daio and Priest Sanzo then read the sutra together, and Shinjya-Daio, promising Priest Sanzo that he will become the guardian of the Sutra-Daihannya, hands the sutra container to him. Then Priest Sanzo sets out once again to cross the sand-river. The sand symbolizes people's worldly desires, so Priest Sanzo has to cross the accumulated worldly desires in order to relieve the people of their burdens.

The river splits in two and a path appears, enabling Priest Sanzo to finally cross the sand-river while Shinjya-Daio sees him off.

This piece was presented by Rokuro Umewaka in 1983, after 550 years of disappearance from public viewing. The Noh mask for Shinjya has belonged in the Rokuro Umewaka family since the Muromachi period (fourteenth century) and is said to be one of the outstanding masterpieces amongst masks.

URINUSUBITO

BOUSHIBARI

DAIHANNYA

YUME NO UKIHASHI

Boushibari – kyogen
(Tied to a pole)

ACTORS

Jiro-kajya
Norishige Yamamoto
Master
Hiroyoshi Endo
Taro-Kajya
Norihide Yamamoto

Plot

The Master is afraid that his servants will drink his sake liquor while he is away. Asking Jiro-Kajya to show off the art of using a cane, the Master ties both of Jiro-Kajya's arms to the cane so that he cannot move them. While Taro-Kajya is watching Jiro-Kajya and sneering at his fate, the Master ties Taro-Kajya's hands behind his back as well, so that now the two of them cannot move their hands. Then the Master leaves. But it seems that the stricter the prohibition, the greater the desire, and the two men now try to find a way to drink the sake. Ingeniously opening the sake storage with bound hand and wrist, they help each other drink and the whole occasion turns into a merry feast. As they get drunk, they become confused. They see their Master's face mirrored on the surface of the sake glass, but think this is a drunken illusion. They begin speaking ill of their Master behind his back. And then discover that the Master has been actually standing there all the while.

Yume no ukibasi – noh
(Dream of the Floating Bridge)

ACTORS

Ajyari
Yoshimasa Kanze
Nionomiya
Gensho Umewaka
Ukifune
Akihiro Takao

PROMPTER

Mitsuru Furukawa, Shintaro Ban

CHORUS

Masamichi Yamazaki
Motonori Umewaka
Naotaka Kakuto
Yukinori Takao
Hiromichi Tamoi
Takayuki Matsuyama

MUSICIANS

Manabu Takeichi, flute
Tatsushi Narita, knee drum
Hirotada Kamei, shoulder drum

A new production commissioned by the National Noh Theatre of Japan, this Noh drama was written by Jyakucho Setouchi and based on her original novel, *Kurokami*. The story has its roots in *The Tales of Genji*.

Plot

A lady at the riverbank throws flowers into the water as she repeats the name of the Buddha. A monk, Ajyari, happens to be passing by and asks her what the occasion is. She replies that she is holding a memorial service for the departed soul of the princess she used to serve. She assumes that the

princess has drowned herself here and that the river is the princess's tomb. Ajyari perceives at once that the princess is Ukifune, because he knows that a monk at Yokawa, his master Eshin, rescued the drowning princess. After having learned that his Master Eshin has passed away, Ajyari is hastening to Eshin's tomb to commemorate him. Ajyari and the lady at the river bank leave for Yokawa, situated deep in Mount Hiei, where Eshin's tomb lies.

When Ajyari reaches the tomb, he asks his Master to forgive him for the mistake he once made in his youth, possessed by instinctive worldly desires upon coming in contact with Ukifune's appealing body and a lock of her hair. Ajyari has been wandering around because he disobeyed the Master and left the temple. Whereupon Princess Ukifune and Prince Nionomiya float down the Uji River in a boat under the moonlight, as if this were a daydream or illusory.

The illusion brings back Ajyari's memories of long ago. Princess Ukifune once had a passionate but illicit relationship with Prince Nionomiya; however, Ukifune had another man she was thinking of, named Kaoru. Ukifune's suffering caused by her love for the two men tore her soul apart. She suffered so much that she jumped into the river, but was rescued by Eshin. She finally determined to become a priest. At the order of Eshin, the Monk Ajyari tonsured her head. By touching Ukifune's long black hair, seemingly filled with a life of its own, the young Ajyari experienced lust and desire. Ajyari took a lock of Ukifune's hair and kept it in his pocket without consciousness. By doing this, Ajyari became an apostate priest and he was made to suffer hellish pain.

However, by repeating the chant, the name of Buddha, and by taking Ukifune's hair back to the Master's tomb, Ajyari finally

is able to find relief from worldly desires, becomes spiritually awakened and receives enlightenment at last.

Japanse podiumkunsten op het Holland Festival

De komst van het *noh*-theater naar Amsterdam deze lente staat niet op zichzelf. De voorstellingen passen in de reeks klassieke Japanse podiumkunsten die de afgelopen jaren in het Holland Festival te bewonderen zijn geweest. Deze reeks werd in 2005 begonnen met *gagaku*, de tot de zevende eeuw te herleiden muziek van het keizerlijk hof, een jaar later gevolgd door het danstheater *kabuki* en in 2009 door het poppentheater *bunraku*. Hoewel de contexten waarbinnen deze traditionele kunstvormen ontstonden inmiddels sterk veranderd of zelfs verdwenen zijn, genieten zij in Japan nog altijd populariteit, niet in de laatste plaats als uitdrukkingen van anderszins verdwenen culturele waarden waarmee men zich graag identificeert. Met het ceremoniële ‘*noh met vuurkorven*’ komt in 2010 een (voorlopig) einde aan deze serie van buiten Japan slechts zelden uitgevoerde klassieke kunsten.

2005: Gagaku

Gagaku, wat zoveel betekent als ‘elegante muziek’, is de benaming voor het type muziek dat al eeuwenlang wordt uitgevoerd aan het Keizerlijke Hof in Tokio. De geschiedenis van deze kunstvorm gaat terug tot de zesde en zevende eeuw, toen Japanse delegaties naar China reisden om de hoogstaande cultuur aldaar te bestuderen en terugkeerden met onder meer een aantal instrumenten, zoals een citer en een korthalsluit, waarop vervolgens uit een mengeling van Chinese, Zuid-Aziatische en inheemse elementen *gagaku* ontstond. Sinds de tiende eeuw hebben keizers en andere leden van het keizerlijk hof instrumentale *gagakumuziek* en -dans

beoefend; daarnaast vormde zich een groep van professionele musici uit lagere standen die bepaalde delen van de *gagaku*-traditie van generatie op generatie hebben doorgegeven in families zoals die van Sukeyasu Shiba, oprichter en artistiek leider van het Reigakusha *Gagaku Ensemble* dat in 2005 de Amsterdamse voorstelling verzorgde. Tot aan de jaren 60 van de twintigste eeuw werd het componeren van nieuwe stukken voor dit genre gezien als een belediging van de traditie, maar daar komt nu steeds meer verandering in: gerenommeerde componisten als Tōru Takemitsu hebben nieuw werk geschreven voor het *gagaku ensemble* en nieuwe groepen zoals Reigakusha leggen zich toe op het uitvoeren van contemporaine *gagaku*.

2006: Kabuki

Van 1600 tot 1868, ten tijde van het Tokugawa Shogunaat, was Japan hermetisch afgegrensd van de rest van de wereld. De militaire klasse van de samoerai zwaaide de scepter in een feodaal ingerichte maatschappij. Die inrichting had echter ook zo haar voordelen voor de sociaal inferieure onderklasse: het was samoerai strikt verboden handel te drijven, hoewel velen van hen zeer arm waren, en in die niche ontstond in de loop van de zeventiende eeuw de Japanse burgerij, een klasse van handelaren die in korte tijd grote rijkdom vergaarden. Aangezien zij niet gebonden waren aan de morele voorschriften die voor de adel golden, stond het hen vrij hun geld te laten rollen, en in de grote steden schoten reusachtige uitgaanscentra uit de grond, werelden op zich, complete wijken die in het teken stonden van een continue viering van het moment. Deze ‘drijvende werelden’ boden, behalve een vrijplaats voor losbandigheid, ook een vruchtbare bodem voor het ontstaan en tot wasdom komen van allerlei kunstvormen, waaronder *kabuki*, het zeer gestileerde Japanse dans-

theater. In Amsterdam werd het *kabuki* in 2006 uitgevoerd door acteurs van de zeer voornamelijk theaterfamilie Ichikawa, onder leiding van het huidige familiehoofd Ebizō Ichikawa XI, begeleid door verschillende muziekensembles. In hun voorstelling gingen acteurs en publiek gezamenlijk op in een kunstvorm die sinds de hoogtijdagen van het theater nauwelijks is veranderd: de verfijnde boog die de acteur met zijn waaiertijdens een sierlijke dans beschrijft, de oogverblindende kleuren van de brokaten kimono die de rug van een hooghartige courtisane tooit, het sterk aanzwellende klapperen van houten slippers op de vloer zodra het gestreepte doek opgaat, het ritmische roepen (‘*kakegoe*’) van enthousiaste fans – alles droeg bij aan een levende, zintuiglijke link met de geschiedenis.

2009: Bunraku

In 2009 voerde de Bunraku-za Company uit Osaka een bijzondere *bunraku*-voorstelling ten tonele. De wortels van *bunraku* liggen in het samengaan van de traditionele narratieve vertelkunst (*kyōruri*) met het poppenspel (*ningyō*) in een verfijnde podiumvoorstelling. De vertelkunst *kyōruri* dateert uit de vijftiende eeuw, toen rondtrekkende blinde zangers met begeleiding van de luit historische verhalen reciteerden. Poppenspel heeft in Japan een nog langere geschiedenis en gaat zelfs terug tot de vroege achttiende eeuw, toen rondtrekkende poppenspelers door het land reisden en hun poppenspelen met liederen begeleidden. Aan het einde van de zestiende eeuw ontstond uit deze twee vormen een nieuw genre dat later bekend zou worden als ‘*bunraku*’, een benaming die is afgeleid van de grootmeester Uemura Bunrakuken, die in 1842 in Osaka een theater voor de poppenspelen van zijn gezelschap bouwde. Voor de meeste personages geldt dat de marionet door drie poppenspelers wordt bewogen, met

allemaal een duidelijk omschreven functie – de hoofdpoppenspeler, bijvoorbeeld, steunt door een opening in de rug van het kostuum van de marionet het hoofd en bedient de handels waarmee de gezichtsuitdrukkingen veranderd kunnen worden. Een voorstelling kent daarnaast behalve een verteller ook een shamisen-speler, die de verschillende gevoelens van de personages en de algemene sfeer van elke scène overdraagt.

2010: Noh met vuurkorven

Als vierde en voorlopig laatste in deze reeks Japanse podiumkunsten komt dit jaar dus het *noh*-theater naar het Holland Festival. Het *noh*-spel, of kortweg *noh*, is een belangrijke vorm van klassiek muzikaal drama, met wortels die terugreiken tot in de veertiende eeuw. Samen met de nauw verwante *kyōgen*, een soort klucht, evolueerde *noh* uit diverse populaire en aristocratische kunstvormen en kreeg in de loop van de vijftiende en zestiende eeuw zijn huidige vorm; tijdens de Meiji-periode (1868-1911) ontvingen *noh* en *kyōgen* officiële erkenning als twee van de drie nationale vormen van drama. De beide genres staan sinds 2001, evenals het *kabuki*, vermeld op de Lijst van Meesterwerken van het Orale en Immateriële Erfgoed van de Mensheid.

De vorm van *noh* die in Amsterdam ten tonele wordt gevoerd heet *takigi nō*, wat ‘*noh met vuurkorven*’ betekent. Dat wil zeggen dat de voorstelling zich traditioneel afspeelt in de openlucht, op een podium dat vanaf de zijkanten (gedeeltelijk) verlicht wordt door vuurkorven. Eens per jaar vindt zo’n openluchtvoorstelling plaats in het shinto-heiligdom aan de voet van de Fuji, omzoomd door cipressen, bij een van de traditionele toegangsroutes tot de heilige berg. Ook het podium voor deze opvoering maakt deel uit van het tempelcomplex en mag alleen door

ingewijden worden betreden. Doorgaans worden op een noh-theateravond twee of drie noh-stukken uitgevoerd, afgewisseld met enkele kyogen, waarbij de acteurs niet gemaskeerd zijn. Tegen het invallen van de schemering vangt de avond aan met een shinto-ritueel, waarbij een priester het podium zegent en twee meisjes met fakkels de vuurkorven aansteken. Twee assistenten in traditionele klederdracht stellen zich op bij de vuurkorven met als taak het vuur de hele avond brandende te houden. Bij een noh-voorstelling in een zaal bevestigt men achter aan het podium een decorpaneel met een schildering van een oude cipres, zowel om akoestische redenen (het paneel dient als klankbord) als om de buitenomgeving te simuleren, waar de shinto-goden via oude cipressen neerdalen in de wereld.

De verschillende hoofdelementen waaruit een noh-spel is opgebouwd zijn gereciteerde tekst, muzikale begeleiding op dwarsfluit en drie soorten trommels, en dans. Twee of meer acteurs, de meesten getooid met grote maskers, worden begeleid door een ensemble van enkele instrumentalisten en een 'koor' van reciterende zangers. De rollen van een noh-spel zijn verdeeld volgens een beperkt aantal archetypen, waarvan die van de protagonist (*shite*) en zijn tegenstrever (*waki*) het belangrijkste zijn. Volgens de traditie repeteren de acteurs en de musici nooit samen voor de uitvoeringen, maar bereiden zij zich onafhankelijk van elkaar ieder in afzondering voor op hun bewegingen of recitatieven, onder toezicht van een seniorlid van de school. Het ritme van de voorstelling wordt dus niet bepaald door een 'interne klok' van het stuk, maar door het vergankelijke web van individuele prestaties die interacties met elkaar aangaan. De steracteur van de productie die naar Amsterdam komt is Rokuro Gensho Umewaka. Hij is het zesenvijftigste hoofd van

de illustere Umewaka-familie van noh-spelers en winnaar van talloze prijzen.

Japanese Performance Arts at the Holland Festival

The presentation of *noh* theatre in Amsterdam this spring is not an isolated event. The performances are part of a special series of classical Japanese performing arts that have been shown at the Holland Festival over the past years. This series began in 2005 with the *gagaku*, music of the imperial court that can be traced back to the seventh century, followed a year later by the *kabuki* dance theatre and in 2009 by the *bunraku* puppet theatre. Although by now the context in which these traditional art forms originated has changed drastically or even vanished, they still enjoy popularity in Japan, not lastly as an expression of otherwise vanished cultural values with which people like to identify themselves. With the ceremonial 'Noh with Fire Baskets' in 2010, the Holland Festival is wrapping up (for now) this series of classic arts, which are seldom performed outside Japan.

2005: Gagaku

Gagaku, meaning 'elegant music', is the name for the kind of music that has been played for centuries at the Imperial Palace in Tokyo. The history of this art form goes back to the sixth and seventh centuries, when Japanese delegations travelled to China to study that country's high culture and returned with a number of instruments, such as a zither and a short-necked lute, with which subsequently a mixture of Chinese, South Asian and native elements coalesced to form gagaku. Since the tenth century, emperors and members of the imperial court performed instrumental gagaku music and dance; in addition, there arose a group of professional musicians of lower standing who passed on certain parts of the gagaku tradition

from generation to generation in families such as the one of Sukeyasu Shiba, founder and artistic director of the Reigakusha Gagaku Ensemble that performed in Amsterdam in 2005. Up until the 1960s, it was considered an insult to the tradition to compose new pieces for this genre, but lately that has been changing more and more: renowned composers like Tōru Takemitsu have written work for gagaku ensembles and new groups like Reigakusha have turned to performing contemporary gagaku.

2006: Kabuki

From 1600 to 1868, during the time of the Tokugawa Shogunaat, Japan was hermetically sealed off from the rest of the world. The military class of the samurai ruled over a feudally structured society. That structure also had its advantages for the socially inferior underclass, however: the samurai were strictly forbidden to conduct business, although many of them were very poor, and to fill that niche a Japanese middle class arose over the course of the seventeenth century, a class of traders who amassed great wealth in short time. As they were not bound to the moral code that applied to the nobility, they were free to spend their money, and in the big cities gigantic entertainment centres shot up out of the ground, worlds in themselves, complete districts devoted to a continuous celebration of the moment. Besides being a sanctuary for licentiousness, these 'drifting worlds' also offered fertile ground for the birth and development of all sorts of art forms, among them kabuki, the extremely stylized Japanese dance theatre.

The kabuki presented in Amsterdam in 2006 was performed by the actors of the very renowned theatre family Ichikawa under the direction of the current head of the family, Ebizō Ichikawa XI, accompanied by various music ensembles. That night the actors and audience were caught up in an art form that

has hardly changed at all since its heyday: the refined arc described by the actor's fan during a graceful dance, the dazzling colours of the brocaded kimono adorning the back of a haughty courtesan, the swift crescendoing clack of wooden slippers on the floor as soon as the striped curtain rises, the rhythmical shouting ('kakegoe') of enthusiastic fans – everything contributed to a lively, sensory link with history.

2009: Bunraku

In 2009, the Bunraku-za Company from Osaka gave an extraordinary bunraku performance. The roots of bunraku lie in the combination of traditional narrative storytelling (*kyoruri*) with puppet theatre (*ningyo*) in a sophisticated staged presentation. The narrative art of *kyoruri* dates from the fifteenth century, when itinerant blind singers recited historical tales accompanied by the lute. Puppet theatre has a still longer tradition in Japan, extending back as far as the early eighth century, when puppeteers travelled across the land and accompanied their puppet shows with songs. At the end of the sixteenth century, a new genre emerged from these two forms, which later would become known as 'bunraku', a name deriving from the great master Uemura Bunrakuken, who in 1842 built a theatre in Osaka for his company's puppet plays. With most of the characters, the marionette is manipulated by three puppeteers, all of whom have a clearly defined function – the head puppeteer, for example, supports the marionette's head through an opening in the back of the costume and operates the handles with which the facial expressions can be changed. Besides the narrator, a bunraku performance also includes a musician who plays the shamisen to convey the various feelings of the characters and the overall atmosphere of each scene.

2010: Noh with Fire Baskets

As the fourth, and for the time being final, production in this series of Japanese performing arts, this year noh theatre is coming to the Holland Festival. The noh play, or noh for short, is an important form of classical musical drama, with roots reaching back to the fourteenth century. Along with the closely related kyogen, a kind of farce, noh evolved from various popular and aristocratic forms of art and acquired its present form over the course of the fifteenth and sixteenth centuries; during the Meiji period (1868-1911), noh and kyogen were officially recognized as two of the three forms of Japanese drama. Since 2001, both genres, along with kabuki, have been on the list of Masterpieces of the Oral and Immaterial Heritage of Humanity.

The form of noh being presented in Amsterdam is called *takegi nō*, which means 'Noh with Fire Baskets'. That is to say, the performance traditionally takes place in the open air, on a stage that is (partially) lit from the sides by baskets of fire. Once a year, such an open-air performance takes place in the Shinto sanctuary at the foot of Mount Fuji, surrounded by cypresses, near one of the traditional access routes to the holy mountain. The stage for this performance is also part of the temple complex, which only the initiated are allowed to enter.

As a rule, two or three noh plays are presented on an evening of noh theatre, alternated with several kyogen, in which the actors are not masked. As dusk begins to fall, the evening begins with a Shinto ritual, with a priest blessing the stage and two girls lighting the fire baskets with torches. Two assistants in traditional customs station themselves by the fire baskets to keep the fire burning throughout the entire evening. For a noh performance in an auditorium, a panel with a painting of an old cypress is placed at the back of the stage,

both for acoustic reasons (the panel serves as a soundboard) and to simulate the outdoor surroundings, in which the Shinto gods descend to earth via old cypresses.

The main structural components of a noh play consist of recitation; musical accompaniment on flute plus three kinds of drums; and dance. Two or more actors, mostly decked out in large masks, are accompanied by an ensemble of several instrumentalists and a 'choir' of reciting singers. The roles of a noh play are cast following a limited number of archetypes, of which the protagonist (*shite*) and his adversary (*waki*) are the most important. According to tradition, the actors and musicians never rehearse together before the shows, but prepare themselves for their movements or recitations in isolation, independently of one another, under the supervision of a senior member of the school. The rhythm of the performance is therefore not determined by an 'internal clock' of the play, but by the transitory web of individual performances as they interact with one another.

The star actor of the production coming to Amsterdam in 2010 is Rokuro Gensho Umewaka. He is the fifty-sixth head of the illustrious Umewaka family of noh players and the winner of countless awards.

Holland Festival 2010

DIRECTIE

Pierre Audi, artistiek directeur
Annet Lekkerkerker, zakelijk directeur

BESTUUR

M. Sanders (voorzitter)
J. Fleury
R. Hasper
M. van Zuijlen
vacature

HET HOLLAND FESTIVAL BEDANKT ALLEN
DIE HET FESTIVAL STEUNEN

SUBSIDIËNTEN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschappen
Gemeente Amsterdam

HOOFDBEGUNSTIGER
SNS REAAL FONDS

BOARD OF GOVERNORS

G.J. van den Bergh en C. van den Bergh-
Raat, W. Bröcker, Ton en Maya Meijer-
Bergmans, Irina en Marcel van Poecke,
A. Ruijs en M. Ruijs-van Haaften, S. Tóth,
F. van Rappard-Wanninkhof,
Elise Wessels-van Houdt

MEDIAPARTNERS
NPS, VPRO

FONDSEN EN INSTELLINGEN

Prins Bernhard Cultuurfonds en
BankgiroLoterij, Turing Foundation,
VSB Fonds, Hivos NCDO Cultuurfonds,
Amerikaanse ambassade in Den Haag, Goethe-
Institut, Maison Descartes Institut Français des
Pays-Bas, Istituto Italiano di Cultura

SPONSORS

Buma Cultuur, Westergasfabriek, Meyer
Bergman, NIBC Bank N.V., Citroën

BEDRIJFSVRIENDEN

Accenture B.V., Beam Systems, Clifford
Chance LLP, De Nederlandsche Bank
N.V., DLA Piper N.V., ING Groep, JVR
Audiovisual, Koninklijke Ahold N.V.,
Liftinstituut B.V., Meyer Bergman, NIBC
Bank N.V., Rabobank Nederland, Ten Have
Change Management, WPG Uitgevers B.V.

SCHENKINGEN EN SPONSORING

Wilt u het Holland Festival steunen of heeft
u belangstelling om sponsor worden? Neem
dan contact op met Ingrid Janssen, manager
externe betrekkingen, T 020 – 7882118 of
ingrid.janssen@hollandfestival.nl

Cultuurminnaars van het Holland Festival

BESCHERMERS

H. Doek, L. Dommering-van Rongen,
Chr. van Eeghen, J. Houwert en M. Six,
J. Kat en B. Johnson, R. Kupers en
H. van Eeghen, F. Molenaar, F. Mulder,
K. van Noppen, P. Wakkie, M. van der Weij

BEGUNSTIGERS

M. Beekman, B. Boor, J. Damen,
J. Drupsteen, Ch. Engeler, D. Grobbe,
J. Haalebos, M. Henriques de Castro,
S. Hodes, H. Jens, KAY, J. Keukens,
D. Klein Oonk, A. van der Linden-Taverne,
H. Lionarons, T. Lodder, D. van der Meer,
A. Mees-Lubberman, H. Pinkster,
A. Reinink, B. Robbers, I. Snelleman,
H.Tjeenk Willink, M.C. Vink,
A. Vreugdenhil en anonieme donateurs

LIEFHEBBERS

Ook bedankt het Holland Festival zijn 429
Liefhebbers. Vanaf € 45 per jaar bent ook u
Liefhebber. U ontvangt dit programmaboekje
dan voortaan gratis. Daarnaast heeft u voor-
rang bij de kaartverkoop en krijgt u korting
op tickets. Wilt u ook Liefhebber worden?
Zie voor meer informatie en aanmelding:
www.hollandfestival.nl (support us /
Cultuurminnaars).

Colofon

TEKSTEN / TEXTS

Joep Stapel

REDACTIE EN OPMAAK / EDITING AND

LAY-OUT

Holland Festival

VERTALINGEN / TRANSLATIONS

Margriet Agricola (Engels-Nederlands

English-Dutch)

Jane Bemont (Nederlands-Engels

Dutch-English)

Makiko Nobuhara (Japans-Engels

Japanese-English)

ONTWERP OMSLAG / DESIGN COVER

Maureen Mooren